

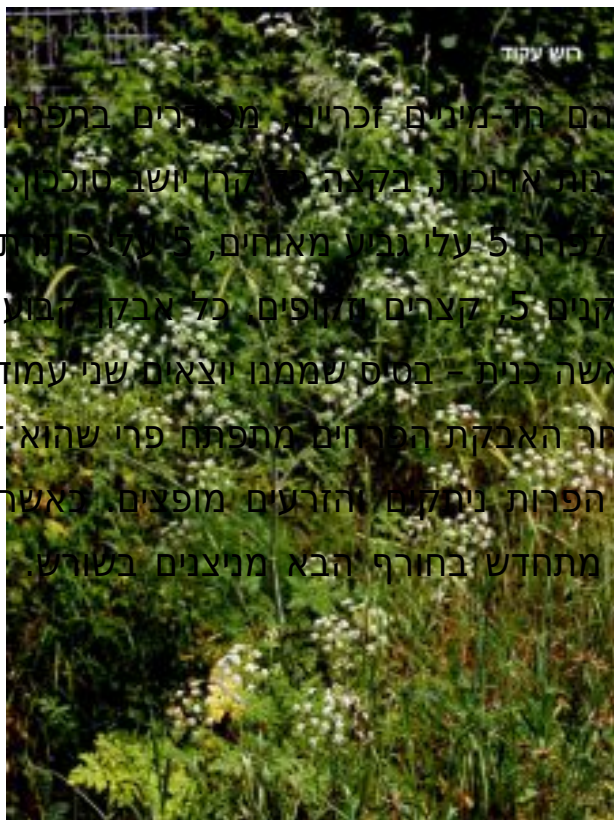
רוש עקוד *Conium maculatum* - פורח במעזבות וצידי דרכים בחבל הים-תיכוני (יוני 2018)

כתבה: ערגה אלוני

רוש עקוד *Conium maculatum* (סוככיים), הוא צמח עשבוני דו או רב-שנתי זקוף וגבוה (1.5-2 מ'), בעל שורש שיפודי עבה בקרקע, הצמח מסועף בחלקו העליון ואבריו קרחים ומדיפים ריח רע. הגבעול חלול ומחורץ, זרוע כתמים כהים, בעיקר בחלקו העליון. העלים גדולים מאד בבסיס (כ-40 ס"מ), והולכים ונעשים קטנים ברום הצמח. העלים מסורגים, הפטוטרת רחבה ובסיסה חובק את הגבעול. הטרף גזור מנוצה 3-4 פעמים לאונות בעלות שפה משוננת.

רוש עקוד - מראה כללי. צילמה: ערנה אלוני ©

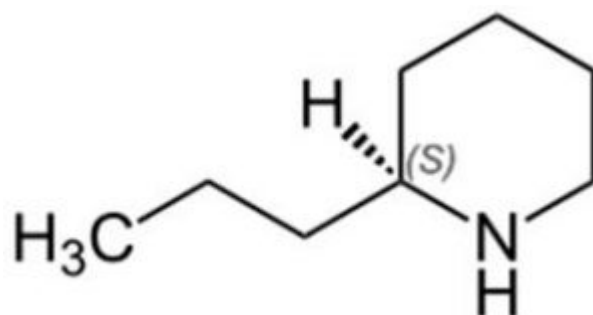

הפרחים לבנים, רובם דו-מיניים, אחדים הם חד-מיניים זכריים. מפרחים סוכך מורכב. בכל צמח 8-20 סוככים. לסוכך קרנות ארוכות, בקצהן קרן יושב סוככון. בסוככון יש 12-20 קרנות קצרות הנושאות בפרח. על קרנות ארוכות, 5 על קרנות לבנים, כל עלה כותרת מפורץ קלות במרכזו. אבקנים 5, קצרים מקופים. כל אבקן קטן בין שני עלי כותרת. השחלה תחתית דו-זרעית. בראשה כנים - בטס שממנו יוצאים שני עמודי העלי. **רוש עקוד** פורח בחודשים אפריל-יוני. לאחר האבקת הפרחים מתפתח פרי שהוא דו זרעון כדורי. הוא מבשיל וצבעו משתנה לחום. הפרות ניתקן וזרעים מופצים. כאשר הצמח מסיים את מחזור חייו הגבעול ניתק. הוא מתחדש בחורף הבא מניצנים בשורש.

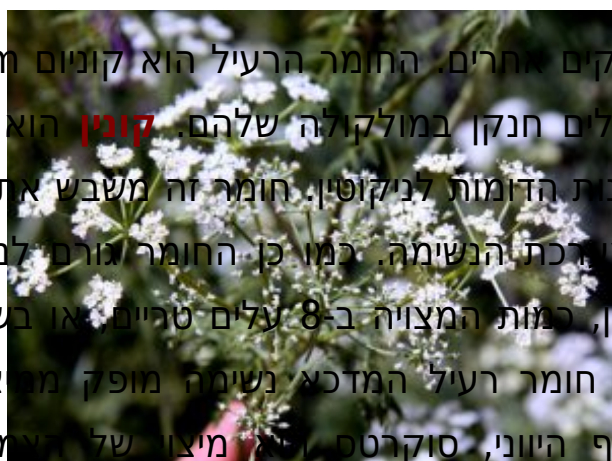
רוש עקוד - תפרחות ופרחים. צילמה: ערגה אלוני ©
להגדלה - לחצו על התמונות

הצמח נפוץ בכל אזורי צפון הארץ ומרכזה עד מדבר יהודה. גדל בקרקעות עניות ובעיקר בקרקעות חרסיתיות בשטחי עשב. לרוב שולט בכתמים. גדל בשדות נטושים, שולי שטחים מעובדים, אשפתות, חורבות, גדרות ובצדי דרכים. תפוצתו העולמית רחבה. מצוי בארצות שסביב הים התיכון, התפשט לאירופה אנגליה וספרד. מצוי באסיה, צפון אמריקה, אוסטרליה וניו-זילנד.

מבנה מולקולת הקונין

כל אברי הצמח רעילים ביותר לאדם וליונקים אחרים. החומר הרעיל הוא קוניום Conium המורכב מ-5 חומרים אלקולואידים המכילים חנקן במולקולה שלהם. **קונין** הוא החשוב ביותר, ופפרדין. לקונין יש מבנה כימי ותכונות הדומות לניקוטין. חומר זה משבש את פעולת מערכת העצבים המרכזית ומשתק את מערכת הנשימה. כמו כן החומר גורם לנמק של הכליות. בליעה של יותר מ-100 מ"ג קונין, כמות המצויה ב-8 עלים טריים, או בשורש או בכמות מעטה של זרעים, גורמת למוות. חומר רעיל המדכא נשימה מופק ממצוי זרעי הצמח. סבורים שהרעל שהוגש לפילוסוף היווני, סוקרטס, ולא מיצו של הצמח רוש. לצמחים רבים במשפחת הסוככיים יש עלים דומים בצורתם לעלי הרוש, המשמשים למאכל

כמו פטרוזיליה. קיימים דיווחים לא מעטים על אנשים שאספו בטעות עלי רוש והשתמשו בהם כמרכיב בסלט. מה שגרם למות. **על כן חשוב לא לאסוף עלים דומים של סוככיים ללא זיהוי מדויק!**

גם צאן ובקר אשר אכלו מהצמח, נפגעו ומתו. נקבות מעוברות שנותרו בחיים, המליטו צאצאים עם פגמים. היצור המוכר שניזון מהצמח הם זחלי עש פעיל לילה בשם: *Agonopterix alstroemeriana*. זחלי הפרפר אוכלים את העלים והרעל הנצבר בגופם לא גורם למותם. הוא משמש כחומר הדוחה יצורים אחרים מלטרוף אותם.

ספרות:

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

שמידע א 2005 צמחי ישראל, המדריך השלם לצמחים ופרחים בא"י. הוצאת מפה.

Berenbaum CE and May R 2006 Laboratory Rearing of *Agonopterix alstroemeriana*, the Defoliating Poison Hemlock *Conium maculatum* L. Moth, and Effects of Piperidine Alkaloids on Preference and Performance. Environmental Entomology. Entomological Society of America. 35: 607-615.

Blamey M Fitter R and Fitter A 2003 Wild flowers of Britain and Ireland: The Complete Guide to the British and Irish Flora. London: A & C Black.

Etter J 2004 Poison Hemlock *Conium maculatum* L. Food and Chemical Toxicology. 42 (9): 1373-1382.

Flora of china: www.floras.org

Sterry p 2006 Complete guide to British wild flowers. HarperCollins, London. p. 124.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2018 רוש עקוד *Conium maculatum* - פורח במעזבות וצידי דרכים
בחבל הים-תיכוני (יוני 2018), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 5.
[/https://www.kalanit.org.il/conium-maculatum-6-18](https://www.kalanit.org.il/conium-maculatum-6-18)